

DIGITÁLNÍ A INFORMAČNÍ AGENTURA_

Export z Národní architektury eGovernmentu ČR

Obsah

Modelující úřady a jejich architektury	3
<i>Rozsah modelovaných úřadů (Enterprise) a jejich architektur</i>	3

Modelující úřady a jejich architektury

Rozsah modelovaných úřadů (Enterprise) a jejich architektury

Pro stanovení rozsahu modelování architektury úřadů je klíčové stanovit, kdo modeluje, tj. která organizace, jakou část organizace a pro jaký účel modeluje.

V následující kapitole [Struktura modelovaných architektury](#) je vysvětleno, jaké typy modelů a jejich domén, s jakou mírou závaznosti dle účelů použití je možno modelovat. Tato kapitola představuje pohledy a přístupy, jak zodpovědnost za tvorbu architektury v OVS správně rozdělit a řídit.

Stanovení rozsahu modelovaných úřadů

Základní pravidlo NAR stanovuje, že individuální (skutečné) architektury se modelují zásadně a výhradně pouze pro nějaký úřad, OVS, a to na libovolné úrovni hierarchie veřejného sektoru. Výjimkami jsou možnosti využití metodiky architektury úřadu pro modelování:

- samostatných klíčových centrálních sdílených informačních systémů eGovernmentu ČR,
- vybraných klíčových prvků architektury EU jako jsou společné procesy, služby a aplikační nebo platformové komponenty na úrovni EU
- architektury na straně obecného (typové) klienta veřejné správy. Zde nejde o individuální, ale o typový, referenční model.

Úřadem se z hlediska metodiky modelování podnikové tzv. architektury úřadu myslí kterýkoli subjekt veřejného sektoru, který čerpá veřejné prostředky, je oprávněn poskytovat veřejné služby (nebo obdobné i podnikatelské činnosti) jménem státu s výdaji ze státního rozpočtu, nebo vlastním jménem a na vlastní účet a činí rozhodnutí o použití veřejných prostředků¹⁾. Převážně se úřadem myslí orgány veřejné moci, a to zejména ústřední správní úřady a jimi zřizované organizační složky státu a státní příspěvkové organizace, nebo územní samosprávné celky a jimi zřizované příspěvkové a obchodní organizace.

Každý úřad VS ČR bude vytvářet až tři samostatné modely individuální (skutečné) architektury, rozdílného rozsahu (záběru) z hlediska velikosti modelovaného enterprise. A to v případě, že se ukáže jako potřebné, aby tyto modely rozličného rozsahu a účelu mohly existovat a být sdíleny samostatně. Každý z vytvořených a spravovaných modelů úřadu a každý z modelu odvozený artefakt²⁾ bude muset být klasifikován právě jednou ze tří hodnot klasifikace rozsahu modelu úřadu a to:

- **VLST** - Vlastní model architektury úřadu (OVS)
- **SPOL** - Společný model úřadu a všech jím kontrolovaných (a metodicky vedených) organizací (resort, krajská korporace atp.)
- **ROZS** - Rozšířený model s prvky od spolupracujících organizací, úřadů, kdekoli v systému veřejné správy (případně soukromé sféry).

Přitom modely většího rozsahu (SPOL a ROZS) budou částečně přebírat některé prvky modelu menšího rozsahu (VLST) a dále budou přebírat prvky modelů podřízených nebo spolupracujících úřadů a jiných organizací. Jak bude technicky zajištěna kontrola (governance) vícenásobně modelovaných prvků a jak výrazná bude podpora znovupoužití a sdílení již namodelovaných prvků, bude upřesněno po pilotních zkušenostech, ale zejména v souvislosti s projektem vybudování centrálního úložiště modelů NA VS ČR a dle jeho technických možností.

Důležité je, že každý model, vytvořený pro úřad (OVS) je jednoznačně identifikován kódem organizace VS, pod kterým je evidována v RPP, tzv. „Identifikátor OVS“, viz <https://rpp-ais.egon.gov.cz/AISP/verejne/domu>.

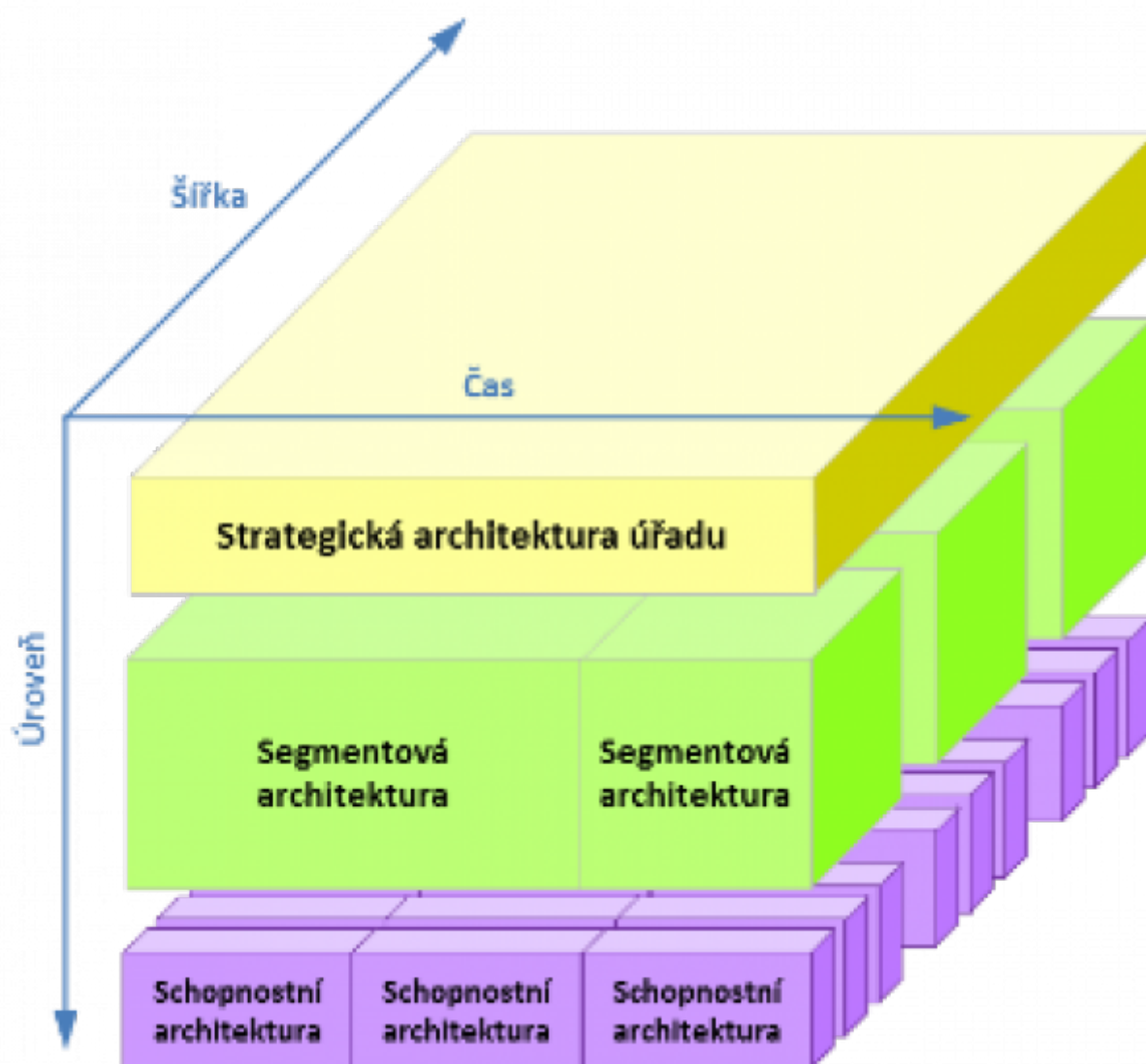
Celý systém klasifikace modelů úřadů a jejich pohledů se nachází v [Referenční modely a klasifikační rámce](#).

Segmentace architektury dle významu (TOGAF)

Metodika TOGAF, ze které koncepce NA VS ČR důsledně vychází, rozlišuje tři úrovně podnikové architektury v každém úřadu (enterprise), jsou to:

- **STR** - Strategická architektura
- **SGM** - Segmentová architektura
- **SCH** - Schopnostní architektura, architektura schopností⁽³⁾

Toto členění platné a povinné na všech a na kterékoli úrovni úřadu (velikosti, pozici v hierarchii VS), od úrovně celé ČR po například dílčí příspěvkovou servisní organizaci malého města na úrovni ORP. Je ale přípustné některý stupeň nemodelovat, pokud neodpovídá realitě (např. organizace nemá identifikovatelné segmenty) nebo potřebě (neexistuje manažer, který by využil diagramy odpovídající úrovni). Modelující architekti ale musí vždy vědět, na jaké úrovni architektury se nacházejí a modely i artefakty odpovídajícím způsobem klasifikovat.

Strategická architektura se vyznačuje tím, že za každou cenu (třeba s omezením míry detailu) vždy obsahuje v modelu celý úřad (u VLST i SPOL). Strategická architektura, věrna svému názvu, slouží ke strategickému plánování rozvoje úřadu a jeho informatiky (například cestovní mapy aplikací a infrastruktury), vždy za celý úřad nebo jeho celou zodpovědnost na několik let dopředu.

Segmentová architektura slouží ke společnému modelování částí úřadu (vlastního nebo s kontrolovanými organizacemi), které mají společné mechanismy fungování nebo budou předmětem společné změny (realizace

strategické iniciativy, implementace nové politiky). Pro účely členění obsahu architektur **uvnitř úřadů (enterprise)** libovolné velikosti a úrovně veřejné správy bylo identifikováno několik vzájemně kolmých dimenzí segmentace, jejichž kombinací vznikají individuální dílčí segmenty. Jsou to tyto dimenze segmentace:

- Segmentace dle kategorie funkcí/procesů veřejné správy
- Segmentace dle skupiny agend veřejné správy
- Segmentace dle odvětví (sektorů) veřejné správy
- Segmentace dle velikosti úřadu veřejné správy

Všechny dosud identifikované segmentace architektur jsou pro NA VS ČR podstatné zejména z hlediska definice segmentů VS s podobnými vlastnostmi z hlediska (1) tvorby a užití tzv. Referenčních modelů, návodů a vzorů, obsahujících nejlepší praxi segmentu a (2) tvorby a uplatnění závazných standardů architektur, které se mohou segmentově lišit.

Jednotlivé způsoby segmentace nejsou, kromě agend, dány právními předpisy a nemají závazně definované pojmy ani číselníky přípustných hodnot. Segmentace je zatím vnitřní (analytickou) součástí architektonické metodiky a bude postupně zpřesňována dle zkušeností z pilotních a navazujících projektů. Klasifikace pro segmentaci vznikne a bude publikována prostřednictvím kombinace dokumentů NAR a NAP.

Architektura schopností představuje dílčí architekturu úřadu, sloužící pro podrobnější porozumění určité oblasti úřadu nebo jeho segmentu, jeho skupině externích, nebo interních, agendových (vertikálních) nebo průřezových (horizontálních) schopností. Například schopnosti přidělovat a spravovat identitu občanů, schopnosti provozovat nemovitosti úřadu nebo schopnosti spravovat dokumenty, spojené s kteroukoli jinou hlavní schopností.

Architektura schopností je nejčastěji vytvářena ve spojení s nějakou předpokládanou, ve vyšších architekturách identifikovanou změnou, kterou je potřeba na úrovni architektury úřadu rozpracovat do příležitostí a plánu změn dříve, než budou zahájeny práce na hledání detailní architektury možných řešení. Tato architektura je vytvářena na úrovni úřadu a útvaru, který je nositelem změny, bude financovat, schvalovat nebo řídit projekt zavedení této změny, včetně její IT podpory. Tato úroveň je vytvářena ve všech případech přípravy projektů jako základní **enterprise architektura projektu**⁴⁾, jemuž daná schopnost (Capability) odpovídá a kterou projekt rozvíjí/mění.

Příkladem schopnostní architektury je enterprise architektura konkrétní agendy, oblasti ERP nebo správy dokumentů, apod., velmi často také EA spojená s jedním ISVS.

Schopnost není základním prvkem architektury, ale naopak je nejmenší částí organizace, které má architekturu (strukturu a chování), kterou lze zkoumat a modelovat.

Další (detailnější) architektury

V celkové pyramidě architektur organizace (úřadu) na tyto úrovně STR (Strategická), SGM (Segmentová) a SCH (Schopnostní) architektury úřadu navazují tzv. architektury řešení⁵⁾, popisující fungování hledaného řešení a tzv. design řešení⁶⁾, popisující postup implementace řešení – zavedení procesu, naprogramování nebo parametrizace aplikace apod., viz [Struktura modelovaných architektur](#).

Každý úřad musí mít pouze (právě) jediný schválený model vlastní strategické architektury (VLST; STR) a právě jediný schválený model strategické architektury společně s kontrolovanými organizacemi (SPOL; STR). Vedle toho bude mít odpovídající počet (jeden nebo více) segmentových a schopnostních pohledů na architekturu vlastní, společnou i rozšířenou. Podle rozdělení zodpovědností za architektury úřadu budou tyto pohledy na jiné než strategickou architekturu modelovány jako vizualizace k jednomu centrálnímu modelu úřadu nebo k několika dílčím modelům úřadu, s odlišnou zodpovědností a životním cyklem.

Přirozeně může mít úřad mnoho navazujících modelů architektur řešení a designu řešení. Ty ale metodika NAR neupravuje.

Každý z výše uvedených výseků architektury úřadu je možno vyjádřit artefakty - tabulkami (Katalogy a Matice) nebo graficky (Diagramy) na libovolné úrovni podrobnosti. Předchozí verze NAP 2014⁷⁾ používala tři stupně podrobnosti diagramů – přehledovou, základní a detailní, viz také [Struktura modelovaných architektur](#), tato

logika bude je jako doplňková také zachována.

Rozdělení zodpovědností za správu architektury úřadu

Ve velkých organizacích korporátního charakteru, jako jsou ministerstva (rozpočtové kapitoly), krajské korporace nebo velká města, bude řada lidí, mnohdy v různých týmech, odpovídat za různé úrovně, domény a segmenty architektury. Přirozeně hrozí, že se jejich pravomoci a zodpovědnosti budou překrývat nebo naopak nepokryjí celou potřebu.

Pro zajištění řízení a governance⁸⁾ těchto архитектур je nezbytné v předpisech každého úřadu stanovit a průběžně aktualizovat zodpovědnost útvarů, týmů a jednotlivců za tvorbu a údržbu jednotlivých architektonických modelů a odpovídajících výstupů.

U každého úřadu jsou zodpovědnosti za údržbu (editaci, aktualizaci) modelů architektury úřadu a pohledů na ně rozděleny přinejmenším následovně:

- kdo a co si modeluje sám?,
- za koho modeluje Architektonická kancelář (AK) úřadu?
- zda všichni modelují celé architektury svého úřadu, nebo má někdo konkrétní přidělen konkrétní segment nebo schopnost?

Pro zachycení těchto vzájemných vztahů architektonický modelů a výstupů ve federované struktuře musí vzniknout řídicí model, **architektura архитектур korporace**. Její nedílnou součástí je:

- Hierarchie federovaných архитектур korporace
- Matice zodpovědností za jednotlivé architektury, jejich modely a artefakty.

¹⁾

Současně jde pouze o povinné osoby z hlediska účinnosti zákona č. 365/2000, IKČR a jejich následných dokumentů

²⁾

Artefakty jsou seznamy (katalogy), matice (tabulky) a grafické diagramy.

³⁾

Z angl. „Capability Architecture“,

⁴⁾

Angl. také PSA – Project Start Architecture

⁵⁾

Z angl. „Solution Architecture“

⁶⁾

Z angl. „Solution Design“

⁷⁾

Výstup projektu OP LZZ „Efektivní tvorba a implementace vládních strategií v oblasti eGovernment“, 2014, konsorcium e2020

⁸⁾

Myšleno nepřímého řízení, dohled na tyto činnosti

From:

<https://archi.gov.cz/> - **Architektura eGovernmentu ČR**

Permanent link:

https://archi.gov.cz/nar_dokument:modelujici_urady_a_jejich_architektury

Last update: **2021/01/13 10:42**

